

Plenaire vergadering van de Eerste Kamer op 2 december 2014

Toespraak van de Voorzitter van de Eerste Kamer,
Mr. A. Broekers-Knol

Herdenking Prof. Dr. G. (Geertje) Lycklama à Nijeholt (1938-2014)

Op 18 november jongstleden overleed op 76-jarige leeftijd Geertje Lycklama à Nijeholt, oud-senator en fractievoorzitter voor de Partij van de Arbeid in de Eerste Kamer. Zij was een leidend figuur in de Nederlandse en internationale vrouwenbeweging.

Geertje Lycklama à Nijeholt werd geboren in Lollum, Friesland, op 2 april 1938. Haar vader was landbouwer en lid van de gemeenteraad van Wonseradeel. Zij groeide naar eigen zeggen op in een gezin met een grote maatschappelijke betrokkenheid, waarin veel over politiek werd gepraat. Na de lagere school in Lollum ging zij in Bolsward naar de m.u.l.o. en later naar de h.b.s.-b in Sneek.

Van 1956 tot 1963 studeerde mevrouw Lycklama à Nijeholt westerse sociologie aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Daarna vertrok zij met haar man voor enige jaren naar Pakistan, waar zij een studie deed naar de islam en naar de geschiedenis van India en Pakistan. Van daaruit vertrokken zij naar de Verenigde Staten, waar zij *research assistant* en later *project director* werd aan *Cornell University* in Ithaca, New York.

Nadat zij in Nederland was teruggekeerd, promoveerde mevrouw Lycklama à Nijeholt in 1976 in de sociale wetenschappen aan de Vrije Universiteit in Amsterdam op een proefschrift getiteld *Migratory and Nomigratory Farm Workers on the East Coast of the United States*. Daarna werkte zij enige jaren als coördinator internationale vrouwenzaken aan het ministerie van Buitenlandse Zaken en als bijzonder hoogleraar emancipatiekunde en vrouwenstudies aan de Landbouwhogeschool in Wageningen.

Van 1983 tot 1990 was mevrouw Lycklama à Nijeholt hoogleraar vrouwen en ontwikkeling aan het Haagse *International Institute of Social Studies*. Vanaf 1990 was zij hier vijf jaar lang rector, de eerste vrouwelijke rector ooit. Zij was de grote drijfkracht achter het wetenschappelijk en juridisch verankeren van het PhD-programma. Ook streed zij er met succes voor dat kandidaten uit ontwikkelingslanden aan deze instelling een doctorsgraad konden behalen.

Na haar rectorship nam zij een *sabbatical* van een jaar aan het NIAS- het *Netherlands Institute for Advanced Studies in the Humanities and Social Studies* en was zij tot aan haar pensioen nog enige jaren deeltijdhoogleraar aan het ISS.

In 1992 kreeg mevrouw Lycklama à Nijeholt de prestigieuze Aletta Jacobsprijs uitgereikt. Bij de inontvangstname bepleitte ze een rechtvaardige maatschappij waar zorg, verantwoordelijkheid en werk door mannen en vrouwen eerlijk worden gedeeld. Zij kreeg de prijs vanwege haar jarenlange inzet voor de positie van vrouwen in de Derde Wereld en het op de kaart zetten van emancipatie in de nationale en internationale politiek. In 1995 werd mevrouw Lycklama à Nijeholt voor haar tomeloze inzet onderscheiden als Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw.

In een publicatie '*Towards Women's strategies for the 1990s*' van dat jaar verweet zij de vrouwenbeweging dat zij in de afgelopen twee decennia te eenzijdig en naar binnen gericht bezig was geweest om de bewustwording over vrouwenonderdrukking op gang te brengen. Zij deed suggesties voor nieuwe strategieën voor de internationale vrouwenbeweging om regeringen te ondersteunen bij de verwezenlijking van ambitieuze emancipatieplannen.

Mevrouw Lycklama à Nijeholt was van 13 juni 1995 tot 10 juni 2003 lid van de PvdA-fractie in de Eerste Kamer. Van 8 juni 1999 tot 10 juni 2003 was zij fractievoorzitter en van 1998 tot 1999 tweede ondervoorzitter van de Kamer. Als Kamerlid hield zij zich onder meer bezig met buitenlandse zaken, ontwikkelingssamenwerking en hoger onderwijs. In de Eerste Kamer gold mevrouw Lycklama als een blijmoedig, ingetogen en verstandig iemand met een groot sociaal hart en een sterk gevoel voor rechtvaardigheid.

Reeds in haar maidenspeech sprak zij zich uit voor het versterken van het emancipatiebeleid in het hoger onderwijs en ook in de jaren erna herkende men in haar Kamerwerk steeds haar grote kennis van en hart voor emancipatie en ontwikkelingssamenwerking.

Maar ook op meer algemene politieke onderwerpen was mevrouw Lycklama à Nijeholt actief. In 2002 interpelleerde zij minister-president Balkenende over de invulling van de demissionaire status van het kabinet. Zij hekelde dat dit kabinet wetten al in uitvoering nam die nog niet door de Eerste Kamer waren goedgekeurd en soms zelf nog niet eens aan de orde waren geweest in de Tweede Kamer. Zij betoogde indertijd dat hiermee belangrijke democratische waarden werden ondergraven. In 1999 vroeg mevrouw Lycklama à Nijeholt aan minister-president Kok om het belang van de burger bij marktwerking en privatisering systematisch te evalueren, een onderwerp waar de Eerste Kamer uiteindelijk in 2012 een onderzoek aan wijdde.

Gedurende haar hele loopbaan en daarna bekleedde mevrouw Lycklama à Nijeholt vele nevenfuncties. Zo was zij onder meer voorzitter Commissie Gelijke Rechten Mannen en Vrouwen van de Raad van Europa, lid van het bestuur van Women's World Banking in New York, lid van de Nationale Adviesraad voor Ontwikkelingssamenwerking, lid van het algemeen bestuur van Clingendael, lid van het algemeen bestuur van de VPRO, lid van de *Consultative Committee* van het *United Nations Development Fund for Women* en lid van de Raad van toezicht van de Rijksuniversiteit Groningen.

In haar vele functies leverde mevrouw Lycklama à Nijeholt een zeer grote bijdrage aan vrouwenemancipatie, feministische organisaties en het institutioneel versterken van onderwijs en onderzoek in vrouwen en genderstudies. Moge ons respect voor haar persoon en werk en haar inzet voor de parlementaire democratie tot steun zijn voor haar familie en vrienden.